

La mallerenga blava i la Ruta de la Forja

Una aventura a Alpens

Text: Anna Obiols Llopart
Il·lustracions: Subi

Text: Anna Obiols Llopart.

Il·lustracions: Subi, Joan Subirana.

Correcció, maquetació i impressió: Editorial Cal Siller. calsiller.cat.

Edita: Consorci del Lluçanès i Ajuntament d'Alpens.

1a edició: abril de 2025.

Dipòsit Legal: DL B 7250-2025.

Imprès en paper ecològic.

Amb el suport de:

Títols de la col·lecció:

1. La mallerenga blava i el camí de la llet.
Una aventura a Perafita.
2. La mallerenga blava i el camí de la llana.
Una aventura a Sant Martí d'Albars.
3. La mallerenga blava i la Ruta de la Forja.
Una aventura a Alpens.

Era la nit de Sant Joan i hi havia lluna plena.

Jo, la mallerenga blava, vaig volar fins a Rocadepena.

Segons diu la llegenda, la nit de Sant Joan, i només aquesta nit, si hom va fins a Rocadepena, en arribar-hi, pel cantó del darrere, que dona a Alpens, se senten grans plors i gemecs, mentre que, si continues camí de la font de Matamosses, sentiràs grans rialles. Es poden sentir els guardians o encantats a riure i a plorar a una banda i l'altra de la roca.

En arribar-hi, vaig quedar impressionada amb la roca banyada de guspies i foc que la feien més màgica del que ja és de manera natural.

Però no vaig sentir
ni a riure
ni a plorar.

El que sí que vaig sentir va ser un petard que va esclatar tan a prop meu que em vaig sobresaltar.

La colla de diables Racadepena, després d'un intens correfoc pels carrers d'Alpens, s'havia aplegat allà per celebrar l'arribada del nou solstici. Vaig saber, llavors, que el foc és inherent a aquest poble i la seva gent.

Un diable, o ves a saber si un encantat, em va dir que si volia conèixer i viure l'autèntic art del foc tornés per la Fira de la Forja d'Alpens.

I així ho vaig fer.

A la primavera següent vaig tornar a Alpens.

Com que ja hi havia fet amics, em van convidar a participar a la Fira, formant part d'un grup de forjadors.

Tothom ultimava els preparatius i l'Anuska, la ferrera basca, em va enviar a la plaça Major a buscar les eines: martells, tenalles, malls, bufadors... que els organitzadors havien preparat i deixat a punt a les entrades de les cases.

No em vaig fer pregar i hi vaig arribar d'una volada.

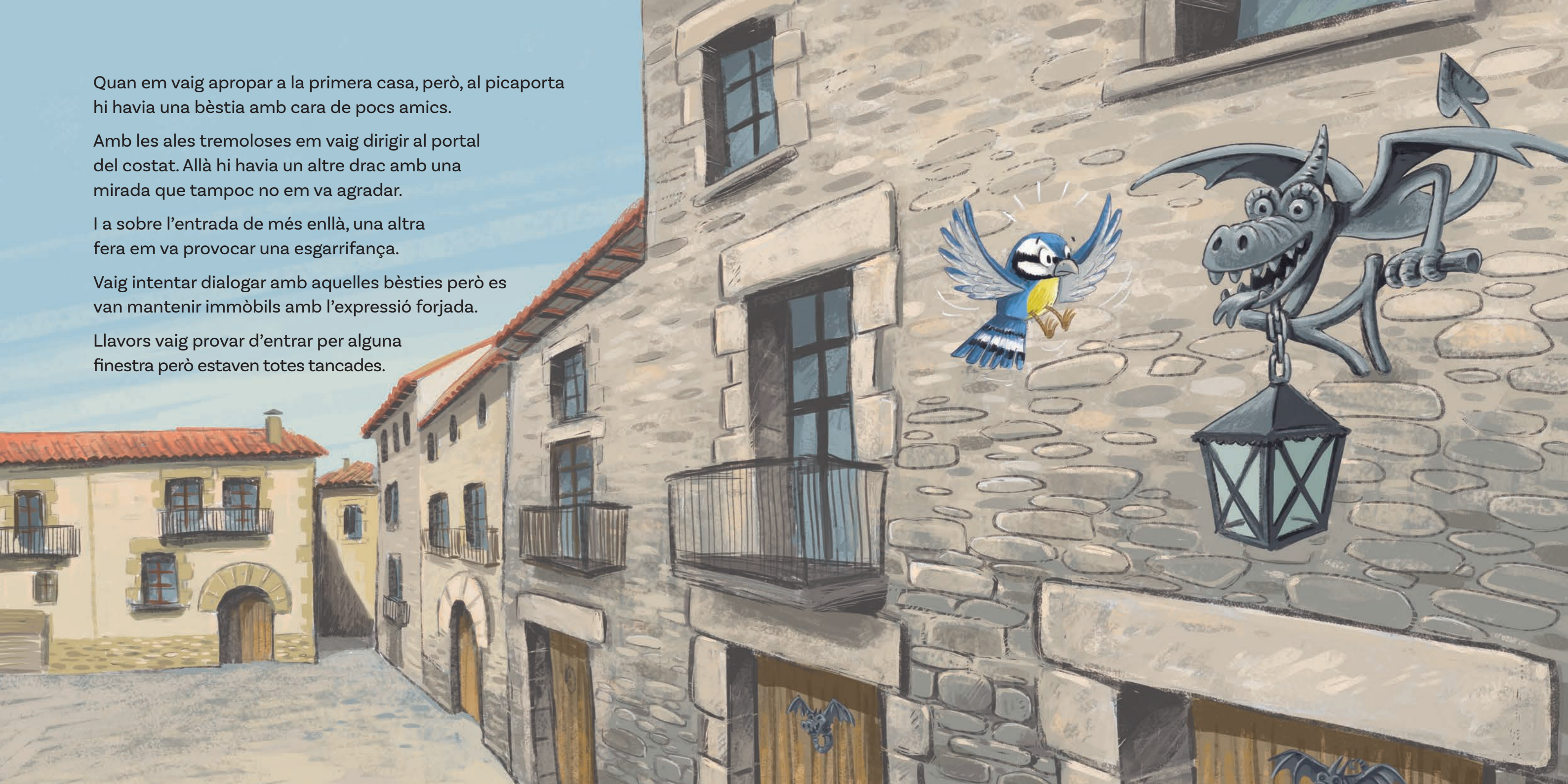
Quan em vaig apropar a la primera casa, però, al picaporta hi havia una bèstia amb cara de pocs amics.

Amb les ales tremoloses em vaig dirigir al portal del costat. Allà hi havia un altre drac amb una mirada que tampoc no em va agradar.

I a sobre l'entrada de més enllà, una altra fera em va provocar una esgarripança.

Vaig intentar dialogar amb aquelles bèsties però es van mantenir immòbils amb l'expressió forjada.

Llavors vaig provar d'entrar per alguna finestra però estaven totes tancades.

Vaig fugir d'allà amb la por al cos.

La idea era trobar un lloc segur on recuperar-me de l'ensurt i idear una estratègia per travessar les portes custodiades per aquelles bèsties que guardaven les eines dels ferrers com autèntics tresors.

Vaig sobrevolar el campanar i em vaig aturar al Casino, el teatre del poble. Allà em vaig refer una mica però vaig pensar que amb tanta gent fent el vermut no era el millor lloc per estar tranquil·la.

I vaig continuar travessant arbres, teulades i xemeneies.

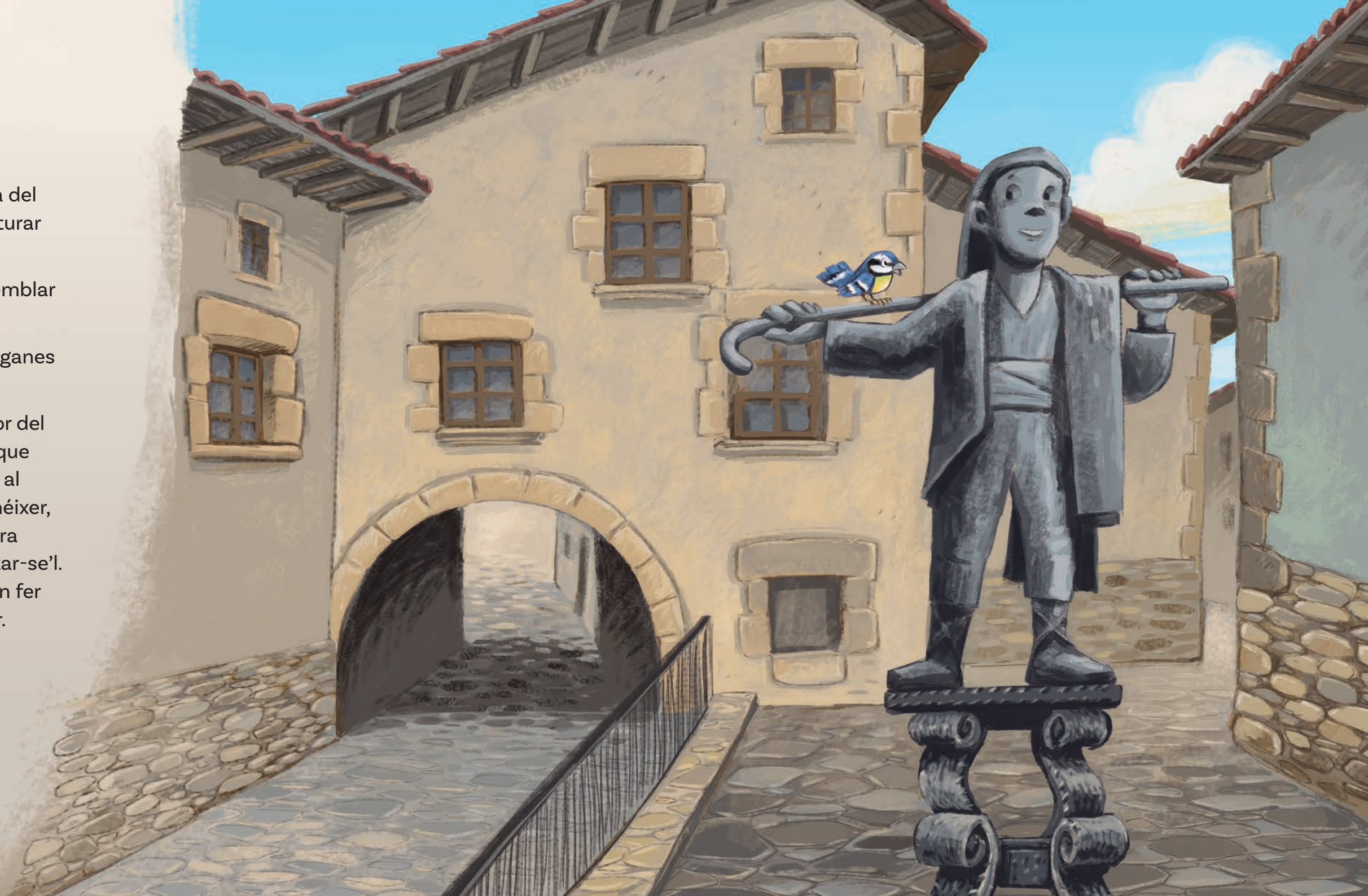

Vaig passar per damunt l'escultura del Manelic, em va saludar i em vaig aturar damunt del seu bastó.

Allà estava fora de perill i em va semblar un lloc prou silenciós per rumiar.

Resulta, però, que ell tenia moltes ganes d'explicar-me la seva vida...

Que havia sortit de les mans i el cor del Joan Prat, l'antic ferrer d'Alpens, i que estava content d'haver-se quedat al poble i a prop de la ferreria on va néixer, perquè una famosa cantant d'òpera catalana el volia comprar i emportar-se'l. Però gràcies a la recollecta que van fer els alpensins s'havia pogut quedar. Que els pastors sempre són més feliços als pobles que a les ciutats...

La seva història era un bon remei per oblidar aquells dracs que vigilaven les eines a la plaça del poble.

En un moment donat, vaig mirar cap a terra i –aaaaah!!!! vaig tenir un altre bon ensurt. Allà no n’hi havia ni un, ni dos, ni tres, de dracs, sinó quatre.

La por em va fer desaparèixer tan de pressa com les ales em van deixar, sense ni tan sols haver dit adeu al Manelic.

Vaig volar com una esperitada sense rumb, fugint de tot.

A la llunyania vaig començar a sentir el so d'un martell picant l'enclusa i m'hi vaig acostar.

Vaig entrar per la part de darrere d'una casa que tenia un taller adjacent. La fornal era encesa i vaig quedar meravellada en veure com aquell artista-artesà, a cops de martell, donava forma a un tros de ferro, aparentment fred i pesant, i el transformava en una escultura corba plena de vida i moviment.

Quan vaig aixecar el cap, vaig veure que les parets i la taula eren plenes d'eines.

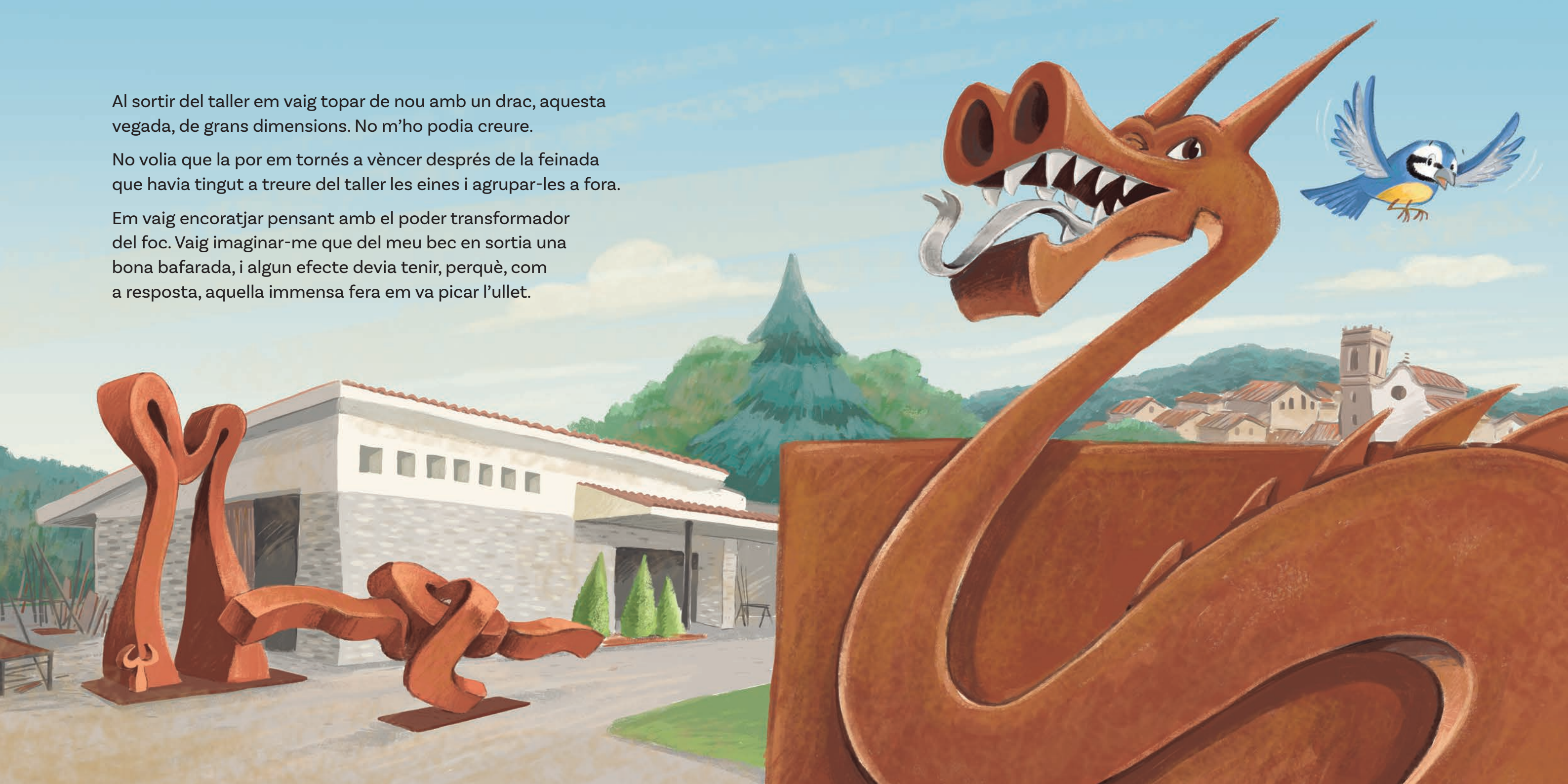
L'alegria no podia ser més gran perquè acabava de trobar la solució al meu problema.

Al sortir del taller em vaig topar de nou amb un drac, aquesta vegada, de grans dimensions. No m'ho podia creure.

No volia que la por em tornés a vèncer després de la feinada que havia tingut a treure del taller les eines i agrupar-les a fora.

Em vaig encoratjar pensant amb el poder transformador del foc. Vaig imaginar-me que del meu bec en sortia una bona bafarada, i algun efecte devia tenir, perquè, com a resposta, aquella immensa fera em va picar l'ullet.

Eufòrica d'alegria, vaig demanar ajuda per traslladar aquelles eines fins a la Fàbrica Vella. Va ser així com un estol d'ocells vam cobrir el cel portant cadascú, o entre uns quants, les eines que el grup de ferrers esperaven amb impaciència.

Feliç d'aquella gesta, vaig reposar damunt d'una branca de l'Arbre de Vulcano. La Plaça era un autèntic espectacle. Forjadors d'arreu del món picaven amb els martells damunt les encluses, l'aire es tenyia de fum, l'olor del ferro roent ho inundava tot i els focs, amb les seves màgiques formes, es dibuixaven amb totes les tonalitats dels vermells.

De seguida, un company del grup em va fer baixar per ajudar-los amb la peça que estaven forjant. Em van fer l'encarregada del bufador i els anava passant les eines que em demanaven. De tant en tant, havia d'apartar-me del foc perquè la calor era intensa.

Com per art de màgia, d'entre les guspises en naixia una escultura que ondulava i acabava amb una bèstia semblant però ben diferent a totes aquelles que m'havia anat trobant pel poble.

Llavors vaig entendre que, tot i semblar vives, de tan ben fetes que estaven, eren peces creades per mestres artesans que havien fet d'aquell ofici un autèntic art.

Finalitzada la Fira, amb les meves amigues vam tornar les eines al seu lloc.

Sense dubtar, vaig dirigir-me a la Plaça per travessar els portals custodiats per aquelles bèsties que ara ja sabia que eren inofensives.

Vaig voler-ne saber més, d'aquell món, i m'hi vaig passar la resta del dia seguint la Ruta de la Forja.

Hi vaig descobrir escultures que em van captivar de valent i, sabeu què? L'escultura que vam forjar amb el grup ja en forma part. Voleu saber on s'amaga?

Investiga

1. Relaciona el dibuix amb la descripció

- A. **Martell:** eina petita i manejable que el ferrer fa servir per donar forma al ferro calent, picant-lo sobre l'enclusa.
- B. **Tenalla:** grans pinces de ferro amb mànecs llargs que serveixen per agafar peces de metall sense cremar-se.
- C. **Enclusa:** una gran peça de ferro on els ferrers piquen el metall calent per donar-li forma.
- D. **Buafador:** eina que, manual o elèctrica, serveix per donar tiratge al foc de la fornal, i fer-ne més o menys.
- E. **Fornal:** forn que funciona amb carbó i aire, on el ferrer escalfa el ferro fins que es torna vermell i brillant.
- F. **Mall:** martell molt gros i pesant que el ferrer utilitza per donar cops forts al ferro calent, per tal d'estirar-lo, aplanar-lo o deformar-lo més ràpidament.

1

2

3

4

5

6

2. Creus que aquestes afirmacions són certes o falses?

- A. Segons la llegenda, la nit de Nadal, se senten plors i rialles a Rocadepena.
- B. La Fira de la Forja d'Alpens se celebra a la primavera.
- C. Molts picaportes de les cases del poble estan decorats amb papallones.
- D. L'escultura del Manelic va ser comprada per una famosa cantant d'òpera catalana.
- E. Els forjadors/es que participen a la Fira són vinguts d'arreu del món.
- F. Alpens té la Ruta de la Forja que ens permet conèixer les peces creades per mestres artesans.

Per saber-ne més

Joan Prat i Roca

Joan Prat i Roca va néixer a Alpens, un poble petit i tranquil, l'any 1898. Des de ben jove, va aprendre l'ofici de ferrer, una feina molt important en aquella època, perquè els ferrers eren els encarregats de fer i arreglar tot tipus d'eines i objectes de ferro, com ara eines per als pagesos o ferradures per als cavalls.

El Joanet no només era conegut pel seu treball a la forja, sinó també per la seva força i habilitat. Era un home fort i treballador, que sempre estava disposat a ajudar els veïns del poble. A més, tenia un gran caràcter i una personalitat enèrgica, cosa que el feia molt estimat per tothom.

Va deixar una petjada profunda a Alpens, no només per la seva feina, sinó també pel seu cor i dedicació. De la ferreria en van sortir picaportes, reixes, baranes de balcó, marcs, llums, làmpades, fanals, l'escultura del Manelic i aquells llangardaixos llenguts que podreu veure pel poble.

Enric Pla i Montferrer

Enric Pla i Montferrer va néixer a Lluçà l'any 1969 i és un mestre artesà forjador i escultor català, conegut artísticament com a Montferrer. Des de jove, es va interessar per l'art de la forja, una tècnica que consisteix a donar forma al ferro amb foc i martell per crear obres úniques i plenes de vida.

L'any 2000, Enric Pla va obrir el seu taller a Alpens, el poble on viu i treballa, amb el títol oficial de mestre forjador, un reconeixement molt important per a qualsevol artesà. A més, és un dels fundadors i coordinador de la Trobada Internacional de Forjadors d'Alpens, un esdeveniment que reuneix experts de tot el món per compartir coneixements i passions sobre la forja.

Des del 2016, Enric Pla també és el coordinador dels projectes de forja del temple de la Sagrada Família de Barcelona, una feina que requereix molta habilitat i precisió. La seva obra ha estat reconeguda internacionalment, i ha rebut premis com el Richard H. Driehaus i l'honor de representar la forja catalana al Smithsonian Folklife Festival de Washington (Estats Units) el 2018.

Solucions

1: A.2/B.3/C.6/D.5/E.4/F.1
2: A.F/B.C/C.F/D.F/E.C/F.C.

A detailed illustration of a stone wall made of irregular, light-colored stones. In the upper left, a small window with a wooden frame and a blue interior is visible. The wall extends from the foreground into the background, creating a sense of depth.

La mallerenga blava i la Ruta de la Forja

Una aventura a Alpens

Aquell cap de setmana era la Fira de la Forja d'Alpens i la mallerenga blava no se la volia perdre per res del món. Com que estava disposada a donar un cop de mà, li van demanar que acostés les eines que necessitaven els ferrers per treballar.

Poc es pensava amb qui se les hauria de tenir. Les eines eren custodiades per unes bèsties amb cara de pocs amics.

Voleu saber si la nostra amiga ho va aconseguir?